

GROEP 1/2

**VAN WIE
IS DIE
KOFFER?**

**Cultuurboerderij
Strunk, Raalte**

INHOUD

Met de leerlijn komen leerlingen van groep 1 t/m 8 in het basisonderwijs structureel in aanraking met het lokale erfgoed en de bijbehorende verhalen, krijgen zij kennis van de eigen omgeving en leren zij het erfgoed waarnemen, herkennen, verklaren en waarderen.

Met erfgoed bedoelen we: Sporen van vroeger die je nog steeds kunt terugvinden in voorwerpen, verzamelingen en collecties, gebouwen, verhalen, bijzondere plekken en in het landschap. Het zijn de schatten van de gemeente Raalte. Soms zie je ze gelijk en soms zijn ze een beetje verborgen!

Ga je mee op zoek?

**VAN WIE
IS DIE
KOFFER?**

Achtergrondinformatie

3

Les 1

6

Les 2

8

Les 3

10

Bijlagen

11

ACHTERGROND INFORMATIE

**VAN WIE
IS DIE
KOFFER?**

In dit project gaan leerlingen aan de hand van voorwerpen aan de slag met het thema: 'Het boerenleven van toen in Raalte'. Het project is bestemd voor leerkrachten en kinderen van groep 1 en 2. Het is voor kinderen een eerste kennismaking met een verzameling voorwerpen die kinderen van nu waarschijnlijk niet kennen. Deze voorwerpen vertellen afzonderlijk en als een geheel verhalen over het leven van toen.

Taal- en denkvermogen

In dit project spreken de kinderen hun taal- en denkvermogen aan om met elkaar een eigen antwoord te vinden op de vraag: 'Van wie is die koffer?' De werkvormen in het project zijn gebaseerd op inzichten op het gebied van taalverwerving. Taalvaardigheidsaspecten, kernwoorden en kernbegrippen worden het beste (aan)geleerd als ze in een betekenisvolle context worden gebruikt. De (erfgoed)voorwerpen in de koffer vertegenwoordigen deze inhoudelijke cultuureducatieve context. In zekere zin is de koffer een persoonlijk museum. Zoals je voorwerpen bewaart, omdat ze een persoonlijke waarde vertegenwoordigen, zo bewaart een museum een verzameling objecten die voor ons allemaal waardevol zijn. Ieder voorwerp vertelt een verhaal en als je goed kijkt, kom je dat verhaal op het spoor. Wat kun je aan een voorwerp zien, voelen, ruiken? Voorwerpen vertellen ook gezamenlijk een verhaal, ze vormen een deel van een groter geheel: de verzameling.

Deze leerlijnen zijn ontwikkeld door:

Henk Veenendaal, Cultuurboerderij Strunk. De lessen zijn gebaseerd op het oorspronkelijke project: Van wie is die Koffer? Voor de leerlijn zijn de lessen ingekort en aangepast. Uiteraard kunt u ook altijd gebruik blijven maken van het volledige project 'Van wie is die koffer' dat is ontwikkeld door Warmer educatief ontwerp voor kunst en cultuur in opdracht van SKIK.

ACHTERGROND INFORMATIE

Het erfgoed dat centraal staat in deze lessen is bijzonder, omdat de collectie van Boerderij Strunk iets vertelt over het boerenleven in Salland van vroeger.

**VAN WIE
IS DIE
KOFFER?**

Gedachtewisselingen

In de klassengesprekken worden de voorwerpen ook thematisch met elkaar verbonden, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de dagelijkse ervaringen van de kinderen. De methodiek van de 'open vragen' speelt in dit project een essentiële rol. Deze is niet primair gericht op kennisoverdracht, maar op het ontlokken van gedachtewisselingen. De kinderen worden aangemoedigd hun ervaringen met bepaalde onderwerpen onder woorden te brengen en zelf weer nieuwe vragen te stellen. Doordat kinderen en leerkracht gezamenlijk op zoek gaan naar antwoorden, ontstaat er een uiterst waardevolle interactie waaraan iedere deelnemer een bijdrage levert. Er zijn geen 'goede' of 'foute' antwoorden mogelijk. Deze interactie is een krachtige, creatieve stimulans voor fundamentele vermogens als concentratie, luisteren, zelfstandig denken, redeneren en verbaliseren. Op deze manier kunnen de kinderen grote stappen maken in het (leren) leggen van relaties tussen taal en denken, wat goed aansluit op de ontwikkeling op deze leeftijd.

De leerling kan:

- begrippen rondom erfgoed herkennen en hanteren: verzamelen, bewaren, vroeger, oud, nieuw, dorp, voorzichtig, van jezelf, van iedereen.
- met zijn/haar zintuigen eigenschappen van erfgoed onderzoeken en beschrijven.
- verschillen en overeenkomsten weergeven tussen heden en verleden aan de hand van erfgoed.
- voorzichtig omgaan met erfgoed.
- zijn/haar taalvaardigheid verder ontwikkelen en de woordenschat vergroten.

ACHTERGROND INFORMATIE

**VAN WIE
IS DIE
KOFFER?**

Boerderij Strunk

Boerderij Strunk is een 'Saksische' boerderij, zoals je die nog veel aantreft in Salland. De boerderij is gebouwd in 1796 en is een rijksmonument. In Raalte is het de enige instelling waar de geschiedenis van Raalte en Salland wordt getoond, de geschiedenis van het boerenleven. Zo'n 100 jaar geleden bestond Raalte voornamelijk uit boerderijen met in het centrum wat herbergen en andere bedrijvigheid, zoals een kruidenier, school, gemeentehuis e.a. Boerderij Strunk is de enige overgebleven boerderij uit die tijd in Raalte die nog in originele staat verkeert.

De boerderij doet dienst als cultureel centrum voor diverse verenigingen en is tevens oudheidkamer. Men vindt er allerlei voorwerpen uit vervlogen tijden, zoals die op de boerderij aangetroffen konden worden. Het woongedeelte is ingericht als oudheidkamer, met een 'daagse keuken' (woonkeuken), 'beste heerd' (woonkamer voor feestdagen en bijzonder bezoek) en een opkamer met kelder. Op de zolder zijn een winkeltje en een schooltje ingericht.

De naam Strunk komt van de laatste eigenaars, het echtpaar Strunk, dat kinderloos stierf. Zonder erfgenamen verviel het erf en de boerderij aan de gemeente.

Voor meer informatie, kijk op: www.cultuurboerderijstrunk.nl.

Reserveren

Cultuurboerderij Strunk

De lessen van dit project kunnen in principe door het hele jaar gevolgd worden. Voorwaarde is wel dat de aanvraag op tijd (1-2 maanden van tevoren) gedaan wordt. Een aanvraag kan gedaan worden per mail naar info@cultuurboerderijstrunk.nl.

LES 1

introduction

60 min

Docent

- Koffer Cultuurboerderij Strunk
- Kijkwijzer (bijlage 1)
- Brief (bijlage 2)

Deze introductieles wordt gegeven op school door de docent.

De leerling wordt voorbereid op de beleving van het erfgoed door een opdracht en het activeren van de voorkennis.

VAN WIE IS DIE KOFFER?

Lesonderdelen:

1. Introductie van de koffer en het project en thema

Het project begint met een koffer in de klas. Niemand weet van wie hij is. Zorg ervoor dat de koffer aan het begin van de schooldag op een zichtbare plaats in de klas staat. Bedenk een simpele reden waarom de koffer in de klas staat: u heeft hem op straat gevonden en even in de klas gezet. U heeft besloten dat u met de groep gaat kijken wat er in de koffer zit om zo de eigenaar te kunnen vinden!

2. Onderzoeken van de koffer (zie voor inhoud koffer bijlage 3)

Vraag de kinderen de koffer te bekijken. Bekijk samen de buitenkant ervan. Doe dat grondig. Bespreek eerst hoe de koffer eruit ziet. Is hij oud, zwaar, belangrijk? Hoe zien de kinderen dat? Stimuleer hen vervolgens te zoeken naar aanwijzingen waaruit ze kunnen opmaken van wie de koffer is. Staat er een adres op?

- Maak de kinderen nieuwsgierig naar de binnenkant van de koffer. Vraag hen te voorspellen wat er in de koffer zit. Laat kinderen de koffer voelen en optillen. Misschien wil er ook een kind ruiken aan de koffer.
- De koffer blijkt open te kunnen; de inhoud roept tal van vragen op. In tasjes, zakjes, enveloppen en blikjes worden voorwerpen gevonden die iets onthullen over de eigenaar. Haal de spullen uit de koffer. Bespreek wat er allemaal in de koffer zit. Klopt dat met de voorspellingen?
- Bekijk en bespreek enkele voorwerpen wat grondiger: uiterlijke kenmerken, functie, herkomst, waarde (zie de Kijkwijzer, bijlage 1). Probeer de kinderen op basis van de voorwerpen te laten concluderen dat de koffer waarschijnlijk niet voor de groep bestemd is. Vraag hoe een koffer van hen eruit ziet en wat erin zou zitten. Gebruik woorden als verzamelen en bewaren. Is het oud of nieuw? Wie heeft wel eens zulke spullen gezien? Wie heeft die spullen dan? Deze spullen zijn bewaard in de koffer. Het is een verzameling van oude spullen.

LES 1

introdutctieles

**VAN WIE
IS DIE
KOFFER?**

EENVOUDIG

>>Bekijk de portretten<<

Hoe zien de mensen op de foto eruit? Wat hebben ze op hun hoofd? Kijken ze blij of verdrietig? Of streng? Wat voor kleren hebben ze aan? Hebben wij ook nog zulke kleren? Wat voor kleuren zie je op de foto? Denk je dat deze mensen oud of jong zijn? Hoe komt dat?

MOEILIIK

>>Bekijk de portretten<<

Hoe zien de mensen eruit? Wat voor kleren zie je? Zie je die kleren nog wel eens? Wie heeft die kleren aan? Hoe kijkt de persoon op de foto? Waar denkt hij/zij aan, denk je? Is deze persoon rijk of arm, jong of oud? Waar zie je dat aan? Is dit een oude foto? Hoe weet je dat?

3. Opdracht: Oude foto's

Bekijk de oude foto's in de koffer met de leerlingen en gebruik bijvoorbeeld de vragen die hier links staan.

4. De brief

U krijgt een brief bezorgd in de klas (bijlage 2). De eigenaar van de koffer benadert de klas met een brief. De eigenaar vertelt in de brief wie hij/zij is en waarom hij/zij deze voorwerpen verzamelt en bewaart. De eigenaar wil graag dat de mensen nu en in de toekomst weten hoe het vroeger was in Raalte. Hoe de mensen woonden, werkten en leefden. Kunnen de kinderen de koffer naar hem/haar terugbrengen?

De koffer is eigendom van het museum Boerderij Strunk. De mensen van dit museum verzamelen voorwerpen van vroeger. Toen zag het leven er heel anders uit. De mensen van het museum willen dat aan de kinderen laten zien.

5. Voorbereiding op Boerderij Strunk

Vertel aan de leerlingen dat ze in de volgende les de koffer gaan terugbrengen bij Boerderij Strunk.

Tijdens dit bezoek zullen de leerlingen in groepen ingedeeld worden.

In Boerderij Strunk staan veel oude en soms kostbare voorwerpen. Omdat deze voorwerpen vaak uniek zijn is het belangrijk dat de kinderen weten dat ze niet zomaar alles kunnen pakken en aanraken.

LES 2

kernles

60 min

Cultuur-
boerderij
Strunk

Geen

Deze les wordt
gegeven op locatie

Cultuurboerderij Strunk. In het museum bent u als leerkracht verantwoordelijk voor de orde. Op deze manier kan de museummedewerker zich geheel op de inhoudelijke kant van de les richten. **De kinderen werken in het museum in vijf groepen. Deel op school de groepjes vast in.**

Voor de museumles zijn vijf begeleiders nodig. Dit kunnen zowel ouders als docenten zijn. De begeleiders krijgen routekaartjes met instructies voor in het museum.

Zelf
leven zoals
vroeger...

**VAN WIE
IS DIE
KOFFER?**

In deze les staat het beleven
van het erfgoed centraal.

Verloop van het bezoek aan Cultuurboerderij Strunk in Raalte:

1. Ontvangst: 10 minuten

Introductie voor de hele klas in het museum. De museummedewerker vraagt de leerlingen of ze al wel eens in Boerderij Strunk zijn geweest. Op school hebben de kinderen gewerkt met een koffer met voorwerpen. De koffer is een raadsel. De kinderen hebben zich afgevraagd van wie die koffer nu eigenlijk is. Boerderij Strunk is dus de eigenaar van de verzameling voorwerpen. Het museum vindt het belangrijk dat mensen weten hoe het leven vroeger was en dat mensen dat niet vergeten. Daarvoor is dit museum ingericht. Hier kunnen alle mensen zien hoe men vroeger leefde, woonde en werkte. Wat doet een museum? (Dingen van vroeger bewaren) Wat wordt in Boerderij Strunk zoal bewaard?

2. Activiteitencircuit (zie schema's op blz 9)

Activiteiten: 5 x 10 minuten (50 minuten)

De kinderen gaan met een begeleider langs de activiteiten. Bij een van de activiteiten staat een verteller. Hij of zij vraagt de kinderen om goed te kijken. Het gesprek is een interactie tussen de verteller en de kinderen. De andere activiteiten worden begeleid door de begeleiders vanuit school. Op die plekken liggen instructiekaarten.

3. Afsluiting en nabespreking

Sluit het bezoek af. Vraag aan de leerlingen: Wat heb je ontdekt vandaag? Waarom is het belangrijk om dingen van vroeger te bewaren

LES 2

kernles

Programma

Alle kinderen worden op school over vijf groepen verdeeld en krijgen een naamsticker, een strik in het haar of een zakdoek om de nek. Bij de ontvangst in het museum krijgt iedere begeleider een routekaartje.

Groep 1 gaat naar het erf, groep 2 gaat naar de deel, groep 3 gaat naar het keukentje en groep 4 gaat naar het schooltje, groep 5 gaat naar het winkeltje. Na 10 minuten draaien de groepen door naar de volgende activiteit.

Overzicht activiteiten

Activiteit	Plaats	Activiteit	Begeleiding
Werken	Voor de boerderij (bij slecht weer op de deel)	De kinderen vegen de plaats en mogen water dragen met het juk. Zij dragen met het juk de 'melk' in emmers naar de melkbus. Daar wordt de melk ingegoten. Ook wordt het graan gedorst.	Begeleider van school
Zingen	Op de deel	De rondleider speelt met de kinderen 'Anton op de bok' en zingt een lied. Daarna leert de rondleider de kinderen de 'Zevensprong'.	Rondleider
Koffie malen	Keuken	In de keuken mogen alle kinderen een paar kofiebonen malen en een snijboon snijden.	Begeleider van school
Leitje schrijven	Schooltje	Het schooltje staat opgesteld in twee rijtjes. De kinderen schrijven hun naam op het leitje en de 'juf' wijst met de stok op de wandkaart onderdelen aan die de kinderen benoemen.	(rondleider) Begeleider van school
Inkomen doen	Winkeltje	De kinderen praten met de winkelier over de winkel. Op school hebben ze een lijstje met boodschappen gemaakt. Die 'kopen' ze in het winkeltje.	Rondleider

Activiteitencircuit

	Het Erf	De Deel	De Keuken	Het Schooltje	De Winkel
15 min	ontvangst alle groepen				
10 min	groep 1	groep 2	groep 3	groep 4	groep 5
10 min	groep 5	groep 1	groep 2	groep 3	groep 4
10 min	groep 4	groep 5	groep 1	groep 2	groep 3
10 min	groep 3	groep 4	groep 5	groep 1	groep 2
10 min	groep 2	groep 3	groep 4	groep 5	groep 1

LES 3

reflectieles

60 min

Docent

Knutsel-
spullen
voor het
maken van
een be-
waarkistje

Deze afsluitende
les wordt gegeven op
school door de docent.

Er wordt teruggeblikt op
wat er is beleefd en
geleerd.

Wat
bewaart jij
voor later?

**VAN WIE
IS DIE
KOFFER?**

Lesonderdelen:

1. Reflectie: Blik terug met de leerlingen

- Welk erfgoed hebben we gezien?
- Wat hebben we geleerd over dit erfgoed?

2. Geef de leerlingen een verwerkingsopdracht

Suggesties voor verwerkingsopdrachten:

- Naar aanleiding van de koffer laat u de kinderen zelf een doosje of kistje knutselen, waarin ze hun eigen 'waardevolle' spulletjes kunnen stoppen. Laat de kinderen over die voorwerpen vertellen. Waarom willen ze juist die spulletjes bewaren? Dit vertellen kan een dagelijks terugkerende activiteit zijn, bijvoorbeeld tijdens de ochtendkring.
- Doe het volgende spel met de zelfgemaakte doosjes of kistjes: laat van een van de kistjes de inhoud zien. De kinderen raden van wie de kist is en geven aan waarom ze dat denken.
- Laat de kinderen ook een voorwerp van thuis meenemen waarvan ze denken dat andere kinderen het niet kennen. De rest van de klas raadt wat het zou kunnen zijn. Stimuleer de kinderen daarbij weer hun fantasie te gebruiken. Denk ook aan voorwerpen uit andere landen en culturen.

BIJLAGEN

bijlage 1

Kijkwijzer

Eenvoudige (gesloten vraag)

Uiterlijke kenmerken

Is het rood of oranje?
Ruikt het lekker of vies?
Hoor je iets? Wat hoor je?
Is het groot of klein?
Is het zacht of hard? Glad of ruw?
Is het gemaakt van...?
Is het kapot? Waar is het kapot?

Constructie en techniek

Is het met de hand gemaakt?
Zit dit vast of los?
Is het stevig?

Functie

Wat is dit? Is dit een...?
Wat kun je ermee doen? Kun je ermee...?
Wordt het nu nog gebruikt?

Ontwerp

Vind je het mooi?
Vindt iedereen het mooi?
Is het versierd?

Herkomst en ouderdom

Is het oud of nieuw?
Wat is het verschil met een nieuwe?
Komt het uit Nederland?
Wie heeft het gemaakt?
Van wie is het? Van jou of van...?

Waarde

Is het duur?

Zou jij het bewaren?

Moeilijker (open vraag)

Welke kleur heeft het?
Hoe ruikt het?
Hoe klinkt het?
Hoe groot is het?
Hoe voelt het aan?
Hoe is het gemaakt?
Is het nog heel? Wat ontbreekt er?

Hoe is het gemaakt?
Hoe is het (vast) gemaakt?
Denk je dat het stevig is? Hoe zie je dat?

Waar wordt dit voor gebruikt?
Hoe wordt het gebruikt?
Waarom gebruiken we het nu niet meer?
Wat gebeurt er als je ermee...?

Waarom vind je dit (niet) mooi?
Wat denk je dat anderen ervan vinden? Waarom?
Hoe is het versierd? Wat vind je ervan?

Hoe oud is het?

Waar komt het vandaan?
Waarom denk je dat het heeft gemaakt?
Hoe weet je dat het van.... is?

Hoeveel geld is het waard? Waarom denk je dat?
Waarom denk je dat de eigenaar het heeft bewaard?
Waarom zou jij het (niet) bewaren?

BIJLAGEN

bijlage 2

Brief

Beste kinderen,

Kunnen jullie mij helpen? Ik ben erg verdrietig! Mijn koffer is namelijk weg. Mijn koffer met al mijn mooie spullen! Spullen die ik nodig heb om te kunnen werken, maar ook spullen die ik wil bewaren! Nu hoorde ik dat bij jullie op school een koffer is gevonden. Dat zou wel eens mijn koffer kunnen zijn!

In de koffer zit een kistje. In dat kistje zit iets heel bijzonders. Met dat voorwerp denk ik aan vroeger. Hoe het toen was. Ik mis dat voorwerp erg. Ik neem het ook overal mee naartoe.

De koffer is mij erg dierbaar. Ik heb zelf alle spullen verzameld en bewaard. Daarom wil ik de koffer graag terug.

Kunnen jullie even kijken of het kistje nog in de koffer zit? Ja? Dan is het mijn koffer. Bewaar mijn koffer en spullen goed. Kunnen jullie de koffer naar mij terugbrengen? Dan kan ik jullie gelijk alles vertellen over de spullen en over vroeger. Dat lijkt mij erg gezellig! Tot dan!

Vriendelijke groeten van Antoon

BIJLAGEN

bijlage 3

Wilt u de inhoud van de koffer controleren? Mochten er voorwerpen ontbreken of beschadigd zijn, meld dit dan bij teruggave. Op deze manier kan elke school met een complete leskoffer werken.

Inhoud koffer

Het schooltje

- schrijflei, wisser
- 3 leesboekjes
- inktpot
- inkt
- *doosje met daarin:*
- 2 kroontjespennen
- griffel
- 12 knikkers

Het winkeltje

- blauwe melkbus
- *zakje met daarin:*
- zeep
- schepje
- shampoo
- kaartje met haarspeldjes
- kaartje met knoopjes

Het huis

- koffiemolen
- koffiebus
- botervloot
- boterlam
- houtschaaf
- oliekan
- olielamp
- beker
- bord

Spelen en zingen

- liedjesboek
- cd liedjes/dans
- tol
- trein
- puzzel

De foto's/kleding

- 15 linten voor in het haar
- 15 zakdoeken voor om de nek
- 1 schortje
- 1 jurkje
- 1 lange onderbroek
- 1 kieltje
- 1 borstrok
- 1 kapje
- 1 pet
- een kanten zakdoek
- 1 paar klompen
- 1 bord
- historische foto's van Raalte

Het vreemde voorwerp is een roskam.